

ליקוטים נפלאים פרשת נח

לשם שמים, וכוונתו בכל שלש הסעודות לשם שמים לכבוד שבת ולכן זה נקרא שלש סעודות שכולל את כל הסעודות - וזהו פ' במדרש כאן "כן עשה" זה עשיית התיבה כלומר: שנח עשה את התיבה באותה כוונה אשר עשה "כל אשר צוה ה'" - כמו שעשה את כל הדברים אשר צוהו ה' שאין בהם הנאה גופנית וכל כוונתו היתה אז לש"ש כך גם עשה נח את התיבה לא כדי להינצל מן המבול אלא בשביל לקיים את מצוות ה' יתברך.

"כי מלאה הארץ המס" (ו, יג)

כתב רש"י: "לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל" ויש להקשות: וכי שאר העבירות לא היו כדאיות להביא בעבורם מבול? וכי הגזל היא העבירה החמורה ביותר שהם עשו? והנה על הפסוק "כי לימים עוד שבעה אנכי ממטיר" (ז, ד) מפרש רש"י שהיו אלו שבעת ימי אבול של מתושלח הצדיק, ויש לשאול, מאחר ומתושלח היה גדול הדור מדוע לא כיפרה מיתתו על עוון הדור, הרי למדנו (יזמא מב. וברש"י שם) שמיתת צדיקים מכפרת כשעיר המשתלח ביום כיפור?

אולם אמרו חז"ל (שם פה:): שיום הכיפורים מכפר רק על עבירות שבין אדם למקום, אך על עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכיפורים מכפר עד שירצה את חבירו. מעתה יש לומר שמיתתו של מתושלח אכן כיפרה על כל עוונות הדור שבין אדם למקום, ולכן לא נחתם דינם על עבירות אלו. אך כיון שהגזל היא עבירה שבין אדם לחבירו, עליה לא כיפרה מיתת מתושלח, כשם שיום הכיפורים לא מכפר על כך, ולכן "לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל!" (איל מילואים)

"וישאר אך נח" (ז, כג)

כולנו מכירים את דברי חז"ל, שנח איחר להאכיל את מלך החיות והאריה הכהו ברגלו. ועלינו להבין, מדוע נח לא שכח להאכיל את כל בעלי החיים האחרים ואיחר דווקא להאכיל את האריה? עלה בליבי, ואף אמרתיו לרבנו מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א, ששיבח את הדברים ואף חזר עליהם מספר פעמים בפני באי ביתו.

נאמר בעמוס "הישאג אריה ביער וטרף אין לו היתן כפיר קולו ממעונתו בלתי אם לכד" (ג, ד). ומסביר רש"י: "כשאריה אווז טרף, דרכו לשאוג ואינו שואג אלא אם כן לכד. וכן הוא אומר "ישאג ככפירים וינהום ויאחז טרף", וכן "כאשר יהגה הכפיר והאריה על טרפו". (ובמצודות שם: "הכפיר ישמיע קול שמחה ממעונתו אם לא שלכד, כי אז יגיל וישמח, ולא כשעדיין לא לכד"). כך גם נאמר בגמרא: "אין ארי נוהם מתוך קופה של תבן אלא מתוך קופה של בשר" (ברכות לב, א).

כל בעלי החיים נוהמים, מייללים, נובחים, גועים ומשמיעים קולות רעב, אך האריה, מלך החיות, שותק עד שימצא את טרפו. כל בעלי החיים משוועים

"נח איש צדיק" (ו, ט)

איש צדיק, שהיה שולט על הצדקות - שידע איך להתנהג עם כל אחד בצדקותיו, אפילו שההוא היה רשע גמור היה מוצא בו את הנקודה הטובה.

"אלה תולדת נח איש צדיק תמים היה

בדורותיו" (ו, ט)

בפרשתינו קוראים אנו על דור המבול שחטא לפני ה' ובראשו עמד צדיק ונח שמו כמו שנאמר: "אלה תולדת נח איש צדיק תמים היה בדרתיו את האלוקים התהלך נח". והנה בגמרא במס' סנהדרין (דף קח:): מובא מחלוקת האם נח היה צדיק דווקא בדורותיו ובדורות אחרים לא היה נחשב לכלום או שהיה צדיק בכל הדורות? יוצא שלפי כל הדעות נח בדורותיו ודאי היה צדיק, א"כ מדוע לא נחסך המבול מבני דורו? ועוד יותר קשה מדוע נקרא המבול על שם נח, כמו"ש (ישעיה נד, ט): "כי מי נח זאת לי אשר נשבעתי מעבר מי נח".

אלא, שמנח ניתן ללמוד יסוד עצום ונפלא כמו שהגמרא אומרת שנח היה מוכיח את דורו בדברים כלפידי אש ואשר על כן יתכן שעצם צורת הוכחה זו היא אשר גרמה את התרחקותם של בני דורו מלהתקרב אל האמת ואולי אם היה מדבר עמם בלשון רכה בחדס וברחמים היו משנים את התנהגותם ושבים אל דרך הישר, ומכיוון שנח לא נהג כן מייחס הקב"ה את המבול אל נח כי לא נהג כמו אברהם אבינו שהתנהג בנועם ובחסד עם בני דורו וזה אשר כתוב "את האלוקים התהלך נח", היינו שהיה מתהלך עם בני דורו בשם אלוהים- שהוא מסמל את מידת הדין.

ומעניין זה החכם יקח דברים אלו אל לבו וידע שכאשר הוא בא להשיב את עם ישראל אל אביהם שבשמים ידבר עמם אך ורק בנועם ובחסד כמו"ש (משלי ג, יז): "דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום". (חוט של חסד)

"ויעש נח ככל אשר צוה אותו אלוקים כן עשה"

(ו, כב)

כן עשה - זה עשיית התיבה (מדרש) הביאור על מדרש זה כתבו הספרים, דיש מצוות שהאדם נהנה ממנו בגופו ולא רק משום קיום המצוה, וכשעושה מצוה זו אין אנו יודעים אם עשהו לשם שמים או לשם הנאת גופו, אבל אם אדם מקיים גם מצוות שאין לו מזה שום הנאה אזי רואים במוכח שכוונתו בכל המצוות, אף במה שנהנה כוונתו לשם שמים - וזהו ג"כ הסיבה שלסעודה שלישית בשבת קודש קוראים "שלש סעודות" הואיל ושתי

הסעודות הראשונות בשבת אוכל כשהוא רעב ויתכן שהוא מתכוון להנאת עצמו, אבל הסעודה השלישית אוכל הוא בהיותו שבע, ומוכיח בזה שאוכלו שהוא

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים נפלאים פרשת נח

אלא שכתב רש"י עה"פ ויסכרו מעיינות תהום: בפתיחתן נאמר כל מעיינות תהום ובסכירתן לא נאמר כל, שנשארו מהם הצריכים לעולם כמו חמי טבריא, הרי שחמי טבריא נשתיירו מימי המבול.

ואיתא בגמרא שדור המבול נידונו ברותחים, ומי המבול היו רותחים שהעבירים הקב"ה על פתחה של גיהנום, וכן אמרו במסכת שבת שחמי טבריא תולדת האש ניהו דחלפי אפיתחא של גיהנום. ומבואר בגמרא שפתחה של גיהנום הוא בגיא בן הינום (פירש"י - מקום סמוך לירושלים) שיש שם שני דקלים ועשן עולה מביניהם וזהו פתחה של גיהנום וזהו ששנינו ציני הר הברזל כשרות.

נמצא שבעצם חמי טבריא היו צריכים להיות סמוך לירושלים לכן מקשה הגמרא מפני מה אין חמי טבריא בירושלים אלו כדי שלא יאמרו עולי רגלים אילו לא עלינו לירושלים אלא לרחוץ בחמי טבריא דיינו.

(רבינו פרץ - ערוגות הבושם)

"וישלה את העורב" (ח, ז)

תשובה ניצחת השיב העורב לנח רבך שונאני ואתה שונאני. רבך שונאני שהרי מן הטהורים נכנסו שבעה לתיבה ומן הטמאים שנים, ואתה שונאני שאתה מניח מן שבעה ונוטל מן שנים, שמא יפגע בי שר של חמה או שר של צינה ונמצא העולם חסר בריה. (ילקוט שמעוני רמז נח).

ומפרשים כי לכאורה דברי העורב אינם נכונים והרי אם יש רק עורב אחד בעולם ממילא ישמור עליו הקב"ה שלא ימחה מין העורבים מן העולם, ואדרבה כרגע יש לו "ביטוח חיים" שלא יפגע ולא יינזק? אלא שלפיכך ענה לו העורב שמא יפגע בי שר של חמה או צינה שהרי ידוע שהכל בידי שמים חוץ מציינים ופחים שאין זה בשליטתו של הקב"ה, וא"כ אומר העורב שמא אני יתקרה ויחלה ונמצא העולם חסר בריה א"כ אתה שונאני שאינך לוקח ממין שבעה.

(ילקוט האורים)

"ויאמר ברוך ה' אלקי שם ויהי כנען עבד למו"

(ט, כו)

ומאחר וכנען יהיה עבד של שם, מדוע נאמר "ויהי כנען עבד למו" בלשון רבים?

ברם מצינו בגמ' (ב"ק צ). שעבד של שותפין אינו יוצא בראשי איברים, מפני שנאמר "וכי יכה איש את עבדו" (שמות כא, כ) - עבדו המיוחד לו, והוא אינו מיוחד לו אלא גם לשותפו. לפיכך קילל נח את כנען שיהיה עבד למו - שיהיה עבד של רבים, של שותפין, וכך גם בראשי איברים לא יצא לחירות, וכך תימשך הקללה לעולם... (כבודה של תורה)

א טו טבת

בקולותיהם לדבר מאכל, אך האריה שותק עד למציאת מזונו. רק אז, כשמאכלו נמצא ומזונו לפניו, הוא ישאג ויתן את קולו. לאור זאת הדברים מובנים היטב. נח האכיל את בעלי החיים שדרשו ממנו בקולותיהם לאכול. הוא נע לפי קולות בעלי החיים והבין שהם דורשים מזון. אך האריה ישב ושתק. נח היה סבור שהאריה שקט, כיון שאינו רעב, ולכן איחר את מזונו. אך לאמיתו של דבר, השקט של האריה דווקא מוכיח על רעבונו ולא על שובעו, כיון שאריה שואג רק כשהוא שבע, מתוך מציאת הטרף, מתוך קופה של בשר... (רינת שמואל, להרה"ג רבי שמואל ברוך גנט).

"וישבו המים מעל הארץ הלוך ושוב ויחסרו המים" (ח, ג)

כדי לזכות לתשובה היינו "וישבו", צריך את "המים" - צריך ללמוד תורה המשולה למים, אז יזכה אדם לעלות "מעל הארץ" כלומר לעלות מעלה מהגשמיים והארציים שבו, אבל צריך לזכור כי יצר הרע תמיד נלחם באדם ומבקש להמיתו (סוכה נב, ב) ולכן לאדם יש ניסיונות וכל הזמן יש עליות וירידות וזהו "הלוך ושוב", שבעבודת ה' האדם לפעמים בדרגת "הלוך" שמתקדם ועולה במדרגות הקדושה ולפעמים "ושוב" חוזר לסדרו ונופל בעבירות. ולמה הוא שוב נופל? על כן נאמר "ויחסרו המים" - בגלל שהחסיר מים היינו מלימוד התורה, אז הצליח יצר הרע להפילו, ולכן צריך אדם לדאוג כל יום שיהיו לו עייתים לתורה כי היא חיינו ואורך ימינו.

"והנה עלה זית טרף בפיה" (ח, יא)

נאמר בתהלים (נה, ז) "מי יתן לי אבר כיונה, אעופה ואשכונה". ויש להבין מדוע דוד המלך חשק דווקא בכנפי היונה? וכן, לאן דוד המלך ע"ה רצה לעוף והיכן ביקש לשכון? והנה המדרש כאן (ילקוט"ש בראשית ח, נט) שואל מהיכן הביאה היונה עלה של זית? - "אמר רב ביבי: שערי גן עדן נפתחו לה ומשם הביאה אותו". על כך אמר דוד המלך: "מי יתן לי אבר כיונה" - כאותה יונה ששלח נח ונכנסה לגן עדן, אבל אני לא אעשה שטות כמו היונה שנכנסה לגן עדן ויצאה משם, אלא "אעופה ואשכונה" - אני אשכון ואשאר בגן עדן... (פדה נפשי)

"ויסכרו מעיינות תהום" (ח, ב)

אין כתיב כל, לפי שנשתיירו מהם אותן שיש צורך בהם לעולם כגון חמי טבריא וכיוצא בהן (רש"י) מפני מה אין חמי טבריא בירושלים כדי שלא יהיו עולי רגלים אומרים אילו לא עלינו לירושלים אלא לרחוץ בחמי טבריא דיינו ונמצאת עליה שלא לשמה. (פסחים ח, ב) וקשה למה שואל דווקא על חמי טבריא יש עוד הרבה דברים בעולם ולא שואלים למה אין אותם בירושלים?